

Különfélék.

Csemete hengerelő. Nem ritka az az eset, midőn a csemetekertekben a fagy, a fenyőcsemetéket kihuzza, illetve a föld felső rétegét annyira fellazítja és felporhanyítja, hogy nagyon sok ezer csemete kidül, sok ezernek fiatal, érzékeny gyökere pedig a szél és a napsugár szárító hatásának tevődik ki. Ennek az állapotnak káros volta mihamarabb észrevehetővé válik; mert azt, hogy a sok szép reménynyel kecsegtető csemetéket valami baj érte, azok tömeges sárgulása és pusztulása csakhamar elárulja. Közlebbi vizsgálat felderíti a baj okát, de akkor már késő a segítség, mert a fagy által kihuzott csemeték gyökerei akkorig már huzamosabb ideig ki valának téve a nap és szél szárító hatásának, hogysesem az pusztulásukat ne okozná.

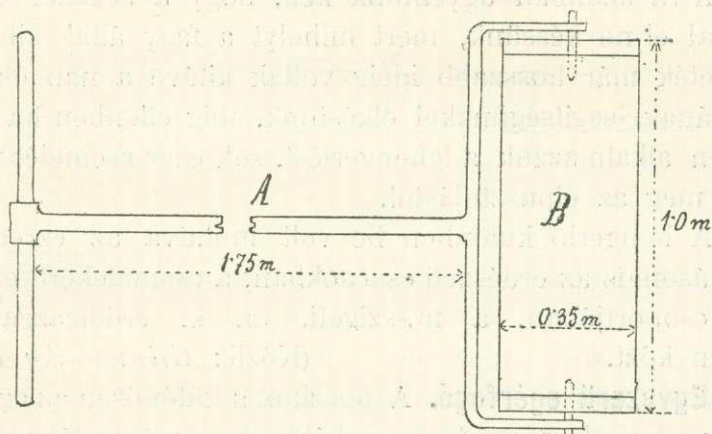
A fagy káros hatása ellen lehet ugyan védekezni többféleképen is. Így általánosan ismeretes az a mód, hogy késő őszkor a csemete sorokat mohával jó tömötten kitöltjük, ugy, hogy az a csemetéket szorosán körül vegye, de a moha mindig inkább több legyen, mint kevés, mert a több moha alkalmazása soha sem hátrányos; míg ellenben ha fukarkodunk vele, az eredmény épenséggel nem lesz kielégítő. A mohatarót tavaszkor mindaddig a helyén hagyjuk, a mikor a késő fagyok megisméltlődésétől már nem kell tartanunk.

A kezelésem alatt álló feketetiszai m. k. erdőgondnokságban 28, részben állandó, részben ideiglenes csemetekertet rendeztem be, a melyekben összesen 5 millió különböző fajú és kora fenyőcsemetét nevelek és így hát a csemeteneveléssel járó mindenféle bajokkal és gondokkal igen bőven volt és van alkalmam megismerkedni.

A bajok egyike a fagynak ez a kellemetlenkedése, a mivel gyakran szembé kellett szállanom.

A baj leküzdésére magam szerkesztette segédeszközt használok, melyet *csemete hengerlő*-nek neveztem el. Ennek az eszköznek lapunkban való ismertetését — bármily egyszerű is — helyénvalónak tartom, abban a reményben, hogy szaktársaim közül egyik vagy másik alkalmazni fogja, mert egyszerűségénél fogva bárkinek módjában áll illet csekély költséggel előállítani.

A hengerlő alakját mutatja az alábbi ábra:

Két főrésze van: a fogantyúval ellátott vaskeret (A) és a fahenger (B).

A fenyőfa-henger két végét vasabroncs védi a megrepedezés ellen. A henger súlya keret nélkül 50 kg,

A hengerlőt következőképen alkalmazzuk. A hengert a csemete-ágy szélére fektetjük és a fogantyú két végénél fogva két munkással az ágyon végig gördítettjük. Ezt a műveletet 2—3-szor ismételni kell, de mindannyiszor ugyanabban az irányban. Ha több lehengerlendő csemeteágy következik egymás után, akkor az első ágy

végére érve a hengerlőt áttétjük a másikra s ha ennek is — az előbbihez képest visszás irányban — végére értünk, átemelhetjük a harmadikra és így tovább. Természetes, hogy a másodszori hengerlést megint az első ágynak azon a végén kell megkezdenünk, hol a munka előbb is kezdetét vette.

A lehengerlés jótékony hatása főképpen abból áll, hogy a csemeték gyökereit környező föld, amit a fagy fellazított, összetömörül, a gyökerek a földbe visszanyomatnak és ilyképpen a kiszáradástól megóvatnak.

Arra azonban ügyelnünk kell, hogy a segítség nyújtásával el ne késsünk, mert mihelyt a fagy által kihuzott csemeték már hosszabb ideig voltak kitéve a nap és szél hatásának, segítségünkkel elkéstünk, míg ellenben ha kellő időben alkalmazzuk a lehengerlést, sok ezer csemetét mentünk meg az elpusztulástól.

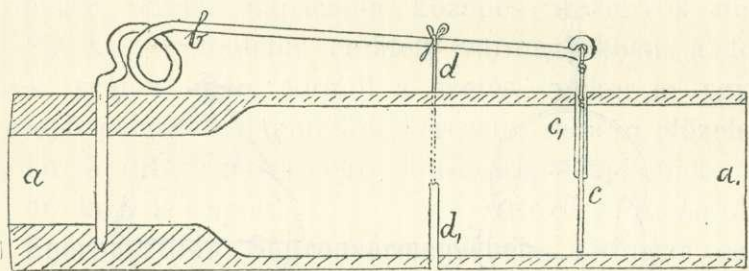
A hengerlő különben be volt mutatva az ezredéves kiállításon is az erdészeti csarnokban, a csemetekerti eszközök csoportjában, a m.-szigeti. m. k. erdőigazgatóság tárgyai közt.

(Közli: *Urbanovszky B.*)

Egyszerű egérfogó. A poczkok s különösen az egerek, ha nagyon elszaporodnak, inkább a mezőgazdáknak, de sok helyen az erdőgazdáknak is tetemes károkat okoznak; nem csuda tehát, hogy e károkozó állatok ellen sokféle módját vették alkalmazásba az irtásnak s különböző eszközöket szerkesztettek s vettek próbálgatás alá. A kipróbált eszközök közt igen czélszerűnek vált be az alább leírt egérfogó, melynek használata tudomásom szerint különösen Nyitra és Bars vármegyékben meglehetősen tág körben elterjedt.

Szerkezete, mint az alábbiakból és az ábrákból ki-vehető, nagyon egyszerű. Körülbelül 20—25 cm. hosszú

és 3 cm. átmérőjű s fából való cső az eszköz főalkatrésze (l. 1. ábrán), melynek csőürege olyan tág, hogy rajta az egér könnyedén átbujhat. A *b* tekercsrugó 3—4 mm. vastag, erős sodronyból készül s a facső egyik végébe van beleerősítve. A rugó szabad végén vékony rézsodronyból készült (*c*) karika függ, melynek átmérője a cső üregével egyenlő, úgy, hogy ez a karika a cső félvastagságig való átfürészelése útján nyert nyíláson (*c*₁) át ennek belsejébe (l. a 2. ábrát) sülyesztetvén köröskörül hozzásimul a csőnek belső felületéhez. Az említett nyílástól a rugó megerősített vége felé számítva 2·5—3 cm-nyire

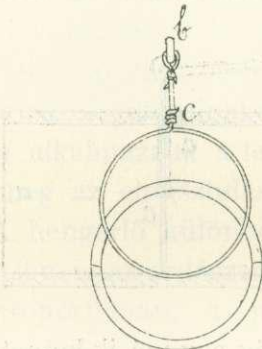
1. ábra.

a csövön — alul vagy oldalt — még egy másik bemetszés is van (*d*₁); ez arra szolgál, hogy a rugót leszorított helyzetében, erős fonállal (*d*) aként lehessen megerősíteni, hogy a fonál a bevágásba eresztve épen a cső üregének közepén legyen kifeszítve. (L. a 3. ábrát.)

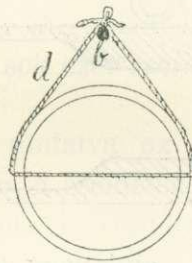
Az egérfogó felállítása és alkalmazása a leírás után már könnyen megérthető; mindenekelőtt a (*b*) rugót szorítjuk le annyira, hogy a rajta függő rézkarika (*c*), a bevágáson (*c*₁) keresztül hatolva, a henger belső felületéhez lehetőleg teljesen hozzáfeküdjék; erre a kéznél levő fonalat a másik bevágásba (*d*₁) beeresztjük s vele a leszorított rugót lekötjük. Az így ellátott eszközt most már (*a*₁) végével, melyet rendesen kissé kihegyeznek, az egérlyukba toljuk

be, úgy azonban, hogy a rugó a szabad mozgásban még ne akadályoztassék. A lyukból kifelé igyekező eger a cső-üregét két részre osztó fonálban akadályra talál, a mint azonban ezt elrágja, a rugó felszabadul s a rajta függő rézkarikával az egeret a cső üregének felső részéhez szorítja. Az eként megfogott egeret a fogóból természetesen ki kell szedni s a fogót a leírt módon előkészítve alkalmas helyen újból el kell helyezni.

Szemtanuja voltam, hogy egy 14—15 éves gyerkőcze, kinek felügyeletére 40 drb ilyen egérfogó volt bocsátva,

2. ábra.

3. ábra.

egy 35 holdas buzaföldön egy nap alatt 183 drb egeret fogott. Erdészeti gyakorlatban létem óta a mérgezés helyett magam is tettem ezzel a fogóval egyik-másik csemetekertben kísérletet; s bár csak kevés ily egérfogó állott rendelkezésemre, s másrészt nem is voltak oly nagy mennyiségben az egerek, mint az imént említett esetben, tehát a siker nem is lehetett valami hihetetlen nagy, mégis rövid egy óra alatt a csemetekerteknek nyolcz ily veszedelmes ellenségét tudtam kelepchébe keríteni.

A leírt készüléket poczkok, ürgék s ugyszólván minden földalatti lyukakban élő állat ellen is kisebb-nagyobb

mértékben sikeresen alkalmazhatjuk, de ily célra természetesen a fogókészüléknek is nagyobbnak és erősebb szerkezetűnek kell lennie.

Végül még csak azt akarom megemlíteni, hogy az egérfogót egyszerű szerkezeténél fogva bárki is elkészítheti; nagyban való megrendeléseknél darabonként 5—6 kr-nál drágábbra nem kerül. Előnye tehát, hogy előállítás olcsó, több éven keresztül használható állapotban marad s hogy alkalmazása más hasznos állatokra nem veszélyes. Egyedüli hátrányul csak az hozható fel, hogy alkalmazásánál minden csemetekertben folytonosan szükség van egy-egy gyermekre, kinek napszáma közepes viszonyok mellett 15—25 kr. A fentebb említett vármegyékben a fogott egerek száma után történt a fizetés, mikor is egy-egy ügyesebb gyermek naponkénti keresete, miután előzetesen, minden 5 db egérért egy krajczárt állapítottak meg, 35—40 krra is rugott. (Közli: *Razgha D.*)

Egérpusztítás Sopronvármegyében. A mezei egerek már a múlt évi száraz őszön nagyon elszaporodtak a vármegye területén s ez a szaporodás még fokozódott a mostani, a felső dunántúli részekben kivételesen csapadék-szegény tavaszon, úgy, hogy igen jelentékeny a kár, a mit ezek az apró rágcsálók a mező- és erdőgazdaságnak okoztak.

Mint már több helyen volt alkalmam meggyőződni, a múlt év őszén elvetett tölgy- és csermakkot az egerek ugyyszólván teljesen elpusztították; alig lehet az őszi vetésből minden 8—10-edik fészekben egészséges makkot találni, sőt az óvatosságból átteleltetett s tavasszal elvetett makk nagyobb részét is már felemésztették.

Még nagyobb károkat tettek az egerek a szántóföldeken, úgy, hogy a csapás ellen általános védekezésről kellett gondoskodni.

A sopronvármegyei gazdasági egyesület kezdeményezése folytán egy igen egyszerű szerkezetű egérfogó van most közhasználatban, mely a védekezésre igen alkalmasnak bizonyult; nem lesz talán egészen érdektelen erről néhány szóval megemlékezni.*)

Az említett egérfogó egy 13 *cm.* hosszú, közel 3 *cm.* átmérőjű, kemény fából készült cső, melynek furása az egyik oldalon — a cső $\frac{2}{3}$ hosszában — megfelel az egérlyuk rendes méretének, vagyis körülbelül 2·5 *cm.*, a másik részen — a cső $\frac{1}{3}$ hosszában — a furás 1 *cm.* átmérőnek felel meg. A cső szélesebb furásu részét mintegy 3 *cm.*-ig az egérlyukba kell helyezni; itt egyszerű smind keskeny nyílás van a cső oldalán, s ezen az egyszerű sodronyrugó által tartott vékony dróthurok belebocsátható a cső belsejébe. A rugót vékony zsineggel kell lekötni. Ez a zsineg a másik bevágáson huzódik keresztül, s a cső belsejét ketté osztja.

Az egérfogót, — hová a világosság, mely felé az egér törekszik, a fentemlített 1 *cm.* átmérőjű nyíláson hatol be — a rugó lekötése után az egérlyukba kell helyezni; a lyukból kiszaladni akaró egér a csőbe jut s maga előtt mint akadályt a rugót leszorító zsinetet találja; ezt átrágja, mire a rugót a hurok felkapja s azzal az egeret felakasztja.

Az egérfogókat naponta többször meg kell vizsgálni. A rugó állásából azonnal észrevehetjük, hogy van-e egér a csőben vagy nincs?

A megfogott egeret a csőből eltávolítjuk s a csövet a rugó lekötése után ismét használatba vehetjük.

A kapuvári uradalomban 50—50 egérfogóra egy gyermek vigyáz s ezért 25—30 kr. napszámot kap; a meg-

*) Közlő itt ugyanazt az egérfogót írja le, melyet a megelőző közlemény ismertet.

fogott egerek farkait ugyanez levágja és beszolgáltatja, ami éberségének ellenőrzésére szolgál s azért az elért eredmény nagysága szerint még külön jutalmazásban is részesülhet. Az egérfogó ára darabonkint 7 kr.

A mint látszik, az eljárás elég költséges, de tekintettel arra, hogy egy pár egér 8—14 eleven fiat nemz 6—8 hét alatt s a fiatalok 2 hónap alatt szintén ivarérettek s hasonlóan szaporodnak, rendkívüli az a haszon, a mit csak néhány száz mezei egér elpusztítása által is elérünk.

Száraz időjárásban tehát az egerek mesterséges elpusztításán okvetlenül kell fáradoznunk.

Ezek az egérfogók a vármegyében először 1878. évben alkalmaztattak s ekkor a gróf Széchényi-féle kövesdi uradalom bérlője, Ottocska Béla, aki most a vármegyei gazdasági egyesület elnöke s erdészeti albizottságunknak is ügybuzgó tagja, 17 ezer darab egér megfogását tanúsító egérfark gyűjteményt mutathatott be a mintaszerű gazdaságát meglátogató gazdáknak azzal a kijelentéssel, hogy ezt az eredményt 1878. év tavaszán érte el. A mostani tavaszon máris 4 ezer egeret fogatott meg.

Hasonló szerkezetű eszközök, megfelelő nagyobb méretekben készítve, használatban vannak a szintén igen kártékony hörcsögök megfogására is. Ezek ára darabonként 23 kr.

Tölgyeseinkben mindenesetre igen szükséges volna hasonlóan védekezni, mert a drága makk mind kárba vész, de ha már itt nem volna keresztülvihető, legalább a csemetekerteket kellene ily módon megszabadítani a kártékony egerektől. Itt azután neveljünk tölgycsemetéket s azokat akkor ültessük el, midőn az egerek esetleg más uton-módon elpusztultak s bajt nem okozhatnak.

(Közli: *Ratkovszky K.*)

Magyarosodunk. *Kőjnok* Tamás erdőőri szakiskolai tanársegéd (Görgény-Szt.-Imrén) vezetéknévét «*Konok*»-ra változtatta. *Éljen!*

Változások az erdészeti szolgálat körében.

I.

A földmivelésügyi m. kir. minister Dr. Folkman János községi és tiszteletbeli járásorvost a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatósághoz a körösmezői kincstári erdészeti orvosi állomásra a X. fizetési osztály III. fizetési fokozatába erdészeti orvossá kinevezte.

II.

Földmivelésügyi magyar ministerem előterjesztésére Csiby Lőrincz erdőmester és erdészeti akadémiai helyettes tanárt, a selmezbányai bányászati és erdészeti akadémiához rendes tanárrá erdőtanácsosi czimmel VII. fizetési osztály 3. fizetési fokozatába kinevezem.

Kelt Bécsben, 1897. évi április hó 19-én.

Ferencz József s. k.

Darányi Ignác s. k.

III.

A földmivelésügyi m. kir. minister a m. kir. erdőszámvevőség személyzetének létszámában a következőket nevezte ki:

a) erdőszámtanácsossá a VIII. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: *Velbavszky* Gyula erdőszámvizsgálót (a kolozsvári erdőigazgatósághoz);

b) erdőszámvizsgálóvá a IX. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: *Gergő* Károly erdőszámellenőrt (a földm. ministeriumba);

c) erdőszámellenőrre a X. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: *Wilhelm* Gyula erdőszámintiztet (a beszterezebányai erdőigazgatósághoz), *Demetzky* Jenő erdőszámintiztet (a zsarnóczai erdőhivatalhoz) és *Gyürki* Elek erdőszámintiztet (a gödöllői erdőhivatalhoz);

d) erdőszámíztté a XI. fiz. oszt. 3. fiz. fokozatába: *Hárs* Richárd erdőszámgyakornokot (a lugosi erdőigazgatóságához) és *Szóllósi* Rezső okl. erdészt (a besztercebányai erdőigazgatóságához) s végül

e) erdőszámgyakornokká: *Pintia Valér Pompilius* műszaki dijnokot (az orsovai erdőhivatalhoz).

Ugyanezen alkalomkor előléptek:

a) a VIII. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatába: *Budai* Zsigmond erdőszámtanácsos;

b) a IX. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatába: *Nagy* Elek erdőszámvizsgáló;

c) a X. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatába: *Balogh* Miklós erdőszámellenőr;

d) a XI. fiz. oszt. 1. fiz. fokozatába: *Bravilla* Illés erdőszámízt;

e) a XI. fiz. oszt. 2. fiz. fokozatába: *Méhes* Péter Pál erdőszámízt.